

Alina Radu • Roxana Jeler

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Caiet de lucru
pentru clasa a IV-a

+ Portofoliul de evaluare
al elevului

Semestrul al II-lea

CUPRINS

Capitolul al VI-lea: **SUNTEM BINE INFORMAȚI (Textul nonliterar)**

Prima lecție: Pinguinii	7
• Textul nonliterar – text de informare (1) • Pronumele personal • Persoana pronumelui	
• Formele pronumelui	
<i>Descopăr secretele redactării</i>	7
<i>Mă exprim frumos și corect</i>	13
A doua lecție	14
• Textul nonliterar – text de informare (2) • Scrierea corectă a pronumelor personale	
<i>Descopăr secretele redactării</i>	14
<i>Mă exprim frumos și corect</i>	17
Recapitulare: Secrete din muzee adunate , de Cristina Toma	20
Test de evaluare sumativă – vezi <i>Portofoliul de evaluare al elevului</i> , pagina 3	
Ameliorare/Dezvoltare	22

Capitolul al VII-lea: **GATA DE AVENTURĂ (Textul literar narativ)**

Prima lecție: Cipi, acest pitic uriaș , de Fodor Sándor	25
• Textul literar narativ • Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă •	
Verbul. Persoanele verbului • Ortografie și punctuație	
<i>Descopăr secretele redactării</i>	25
<i>Mă exprim frumos și corect</i>	28
A doua lecție: Povestea a doi pui de tigru, numiți Ninigra și Aligru ,	
de Nina Cassian	30
• Textul literar narativ • Povestirea unui fragment • Compunerea narativă •	
Verbul • Timpurile verbului • Ortografie și punctuație	
<i>Descopăr secretele redactării</i>	30
<i>Mă exprim frumos și corect</i>	33
Recapitulare: Povestea zăpezii și a ghiocelului	34
Test de evaluare sumativă – vezi <i>Portofoliul de evaluare al elevului</i> , pagina 9	
Ameliorare/Dezvoltare	36

Capitolul al VIII-lea: **PRIETENI PE VIAȚĂ (Personajul literar)**

Prima lecție: Pippi Șosețica , de Astrid Lindgren	39
• Personajul literar • Descrierea de tip portret • Predicatul • Ortografie și	
punctuație	
<i>Descopăr secretele redactării</i>	39
<i>Mă exprim frumos și corect</i>	43
A doua lecție: Șotia Domnișoarei Poimâine , adaptare după Adina Rosetti	44
• Personajul literar • Descrierea de tip portret • Subiectul • Acordul predicatului	
cu subiectul • Ortografie și punctuație	
<i>Descopăr secretele redactării</i>	44
<i>Mă exprim frumos și corect</i>	47

Recapitulare: Aventurile unui fir de nisip , de Anamaria Constantin Lembrău	48
Test de evaluare sumativă – vezi <i>Portofoliul de evaluare al elevului</i> , pagina 15	
Ameliorare/Dezvoltare	50

Capitolul al IX-lea: **ORA DE POEZIE (Textul liric)**

Prima lecție: A oftat pădurea , de Lucia Olteanu	53
• Poezia ca vorbire despre sine • *Compunerea descriptivă de tip tablou	
<i>Descopăr secretele redactării</i>	53
A doua lecție: Mâța desenează-un ghem , de Marin Sorescu	58
• Poezia ca joc de cuvinte • Propoziția	
<i>Descopăr secretele redactării</i>	58
<i>Mă exprim frumos și corect</i>	59
Recapitulare	62
Test de evaluare sumativă – vezi <i>Portofoliul de evaluare al elevului</i> , pagina 21	
Ameliorare/Dezvoltare	64

Capitolul al X-lea: **ULTIMELE SCAMATORII (Recapitulare finală)**

Recapitulare finală: Ursul păcălit de vulpe , adaptare după Ion Creangă	65
Test de evaluare finală – vezi <i>Portofoliul de evaluare al elevului</i> , pagina 27	
Ameliorare/Dezvoltare	72

CAPITOLUL AL VI-LEA

SUNTEM BINE INFORMAȚI (Textul nonliterar)

Competențe specifice vizate:

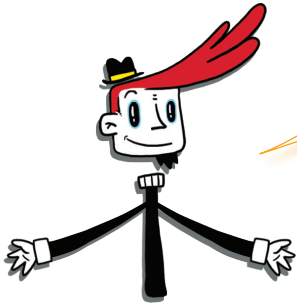
- 1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare**
 - 1.1. Realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil
 - 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
 - 1.3. Sesizarea abaterilor din mesaje audiate în vederea corectării acestora
 - 1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile
 - 1.5. Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral indiferent de perturbațiile de canal
- 2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
 - 2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup
 - 2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale
- 3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare**
 - 3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare
 - 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
 - 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
 - 3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare
- 4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare**
 - 4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale

CAPITOLUL AL VI-LEA

SUNTEM BINE INFORMATI

(Textul nonlitar)

Prima lectie

Textul nonlitar – text de informare (1).

Pronumele personal. Persoana pronumelui. Formele pronumelui

PINGUINII

Descopăr secretele redactării

1. Cu privire la ce anume informează articolul *Pinguinii* din manual (pagina 8)? Formulează un răspuns pentru întrebarea: *Care este subiectul acestui articol?*

2. Recitește articolul *Pinguinii* din manual, împarte textul în șapte fragmente logice și extrage ideea principală a fiecărui fragment.

Pinguinii

Planul simplu de idei

- A. _____
- B. _____
- C. _____
- D. _____
- E. _____
- F. _____
- G. _____

3. Dezvoltă, pe o foaie de portofoliu, planul de idei alcătuit la exercițiul 2, adăugând ideilor principale ideile secundare, adică acele informații suplimentare din text care completează ideea principală, ca în model.

Pinguinii

Fragment

Planul dezvoltat de idei

A.

Ideea principală:

Pinguinii sunt păsări acvatice.

Idei secundare:

Pinguinii, deși sunt păsări, nu zboară.

Pinguinii sunt foarte buni înotători.

Pinguinii trăiesc în emisfera sudică.

4. Amintește-ți ce fel de text este un articol și încercuiește A, dacă afirmația este adevărată, sau F dacă este falsă.
- a) Mihai a citit un articol de 120 de pagini. A F
 - b) Articolul era despre peripețiile unui motan invizibil. A F
 - c) Citind articolul, am aflat cum trebuie îngrijită o pisică. A F
 - d) Personajele din articol aveau puteri magice. A F
 - e) Am aflat o mulțime de informații utile din articolul acela. A F

5. Citește cu atenție fragmentele următoare, compară-le și bifează enunțurile care exprimă ceea ce le este comun.

A.

Pinguinii din Antarctica ar putea să dispară din cauza condițiilor grele de găsimă a hranei, susțin cercetătorii americani. Studiul lor a durat 30 de ani și a urmărit ce se petrece cu principala sursă de hrană a pinguinilor: niște mici crustacee ce poartă numele de krill, care, de asemenea, servesc drept hrană și balenelor și focilor.

Cercetătorii au descoperit că adevărații vinovați care au dus la dispariția multor populații de pinguini sunt tocmai micile crustacee, care au nevoie de gheață pentru a supraviețui. Din cauza schimbărilor climatice și a topirii ghețarilor, acești creveți nu se mai pot reproduce, în felul acesta fiind în pericol una dintre cele mai importante surse de hrană pentru pinguini.

(adaptare după www.descopera.ro)

B.

67

Pe gheața Golfului Terror
Ofta, ofta Apolodor,
Iar tata, Apolodorel,
Și unchiul, Apolodorini,
Și neamurile și vecinii
Ședeau grămadă lângă el

Și-l îmbiau cu zeci de pești:

- Ia-i, dragă, dacă ne iubești...
- Nu mai fi trist, Apolodor...
- Ți-i dăm pe toți dacă zâmbești...

Dar el ofta, ofta de zor:

- Aș vrea să plec la București...

(Gellu Naum, *Cartea cu Apolodor*)

- a) Ambele fragmente fac parte dintr-un text literar.
- b) Ambele fragmente sunt scrise în proză.
- c) Ambele fragmente vorbesc despre pinguini.

6. Recitește cu atenție fragmentele de la exercițiul 5 și completează tabelul, alegând, din a treia coloană, varianta de răspuns potrivită fiecăruia.

Fragmentul A	Fragmentul B	Variante de răspuns
Este un fragment dintr-un text _____	Este un fragment dintr-un text _____	- <i>literar/nonliterar</i>
Are scopul de a _____	Are scopul de a _____	- <i>a oferi informații cititorului/a delecta cititorul</i>
Este un fragment _____	Este un fragment _____	- <i>dintr-o poezie/dintr-un articol</i>
Prezintă o lume _____	Prezintă o lume _____	- <i>imaginară/reală</i>
Folosește cuvintele cu sensul lor _____	Este scris într-un limbaj _____	- <i>propriu/artistic</i>

7. Formulează ideea principală a fiecărui fragment de la exercițiul 5.

- A. _____
- B. _____

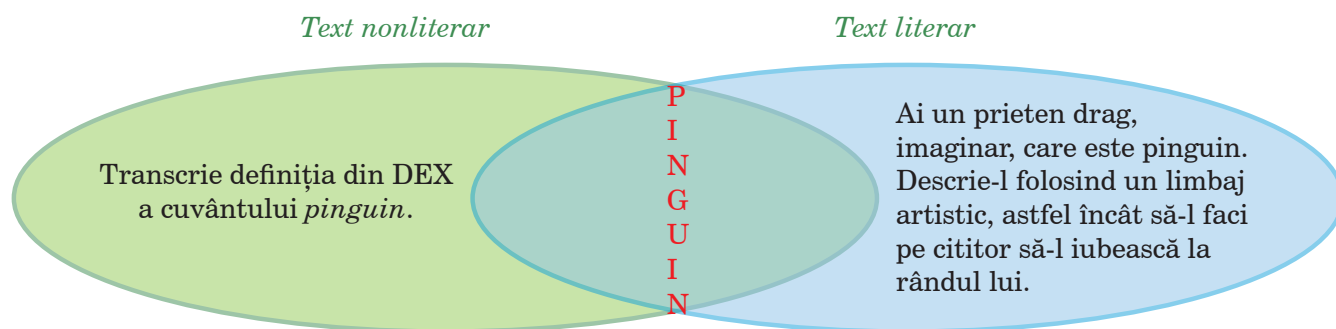
8. Extrage trei informații desprinse din fragmentul A, care completează ideea principală a fragmentului.

Idei secundare:

- a) _____
- b) _____
- c) _____

9. Notează trei personaje care participă la acțiunea prezentată în fragmentul B.

10. Completează diagrama de mai jos, pe o foaie de portofoliu:

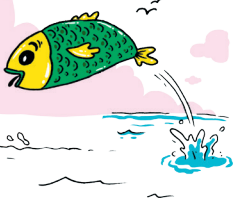

11. Grupează textele din lista de mai jos pe coloana potrivită din tabel:

- *Povestea lui Harap-Alb*, de Ion Creangă
- reclama la o pastă de dinți
- romanul *Fram, ursul polar*, de Cezar Petrescu
- articolul *O altfel de bibliotecă*, de Dan Rădulescu
- fabula *Greierele și furnica*, de La Fontaine
- știrea despre întreruperea cursurilor din cauza viscolului
- rețeta de cozonac
- biletul de avion/tren
- *Legenda rândunicăi*, de Vasile Alecsandri
- programul unui spectacol de teatru
- poezia *Iarna pe uliță*, de G. Coșbuc
- anunțul de vânzare de pe internet
- instrucțiunile unui joc

Texte literare (care au ca scop delectarea cititorilor)	Texte nonliterare (care au ca scop oferirea de informații cititorilor)
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

12. Citește cu atenție textele de mai jos, precizează ce fel de text este fiecare (literar/nonliterar) și scrie două argumente care să-ți susțină afirmația.

Text _____	Text _____
<p>Ce fac peștii prinși sub gheață? Sălciile se întreabă. Iar de azi de dimineață Ninge, iarăși nu au treabă.</p> <p>Poate dă un ger și crapă Gheața, cât e ea de bognă, Ciuurda peștilor de scapă Din teribila lor ocnă.</p> <p>(Marin Sorescu, <i>Ce fac?</i>)</p>	<p>Antarctica este singurul continent de pe Pământ fără populație băștinașă. În 1961, 47 dintre țările lumii au semnat un tratat cunoscut sub numele de <i>Tratatul Antarcticii</i>, în care au stabilit de comun acord că Antarctica nu aparține niciunui stat și că este o rezervație științifică, în care sunt liberi să cerceteze toți oamenii de știință, indiferent de naționalitate. De asemenea, tratatul precizează că pe acest continent se pot desfășura numai activități pașnice și că sunt interzise activitățile militare.</p> <p>(<i>Despre Antarctica</i>, adaptare după www.wikipedia.ro)</p>
<p>Argumente: Textul <i>Ce fac?</i> este un text _____ deoarece: _____</p> <p> (scopul) _____</p> <p>_____</p> <p> (limbajul) _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>Argumente: Textul <i>Despre Antarctica</i> este un text _____ deoarece: _____</p> <p> (scopul) _____</p> <p>_____</p> <p> (limbajul) _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

13. Alege din coloana din stânga denumirea fiecărui text nonliterar din dreapta și scrie-o pe spațiul punctat aferent fiecărui text:

Denumirea

bilet de tren

reclamă

articol de ziar/ revistă

știre

rețetă culinară

afișul unui eveniment

anunț

hartă

instrucțiuni de folosire

program de spectacol

prospect de medicament

ghid turistic

A. _____

Elevii și preșcolarii din 50 de unități de învățământ preuniversitar de stat vor beneficia de o masă caldă sau de un pachet alimentar în perioada desfășurării activității didactice, în anul școlar 2016 – 2017, după ce Guvernul a aprobat astăzi, prin ordonanță de urgență, un Program-pilot care își propune să contribuie la prevenirea și combaterea abandonului școlar.
(26 octombrie 2006, www.edu.ro)

B. _____

D. _____

Revista Ordinul Povestitorilor, o publicație editată de Editura Arthur, propune un nou concurs de scriere creativă pentru copii și adolescenți cu vârste între 8 și 15 ani. Tema: „Prietenul meu, Uriașul“. Cele mai bune texte (și desene) vor fi selectate de un juriu și publicate în numărul 4 al revistei. Trimite povestea ta sau desenul tău la adresa de email: ordinulpovestitorilor@gmail.com

Textele trebuie să fie editate în format .doc, .docx sau .rtf, nu trebuie să depășească 8 000 de semne, cu tot cu spații, și te rugăm să scrii cu diacritice.

C. _____

14. Imaginează-ți că participi la o expediție în Antarctica. Completează planul de redactare de mai jos și apoi scrie (pe o coală, pentru portofoliu) un text literar cu o descriere a Antarcticii. Poți revedea, pentru mai multă inspirație, și filmulețul de la pagina 11 din manualul tău digital.

Plan de redactare

Introducere

Localizează în timp și spațiu.

Cuprins

Descrie peisajul, ca și cum ai descrie un tablou! Ce vezi în prim-plan? Dar în plan îndepărtat?

În fața mea, _____

În depărtare, _____

 Creează o atmosferă care să-l determine pe cititor să simtă ce simți și tu.

Ce auzi? _____

Ce vezi? _____

Ce mirosuri simți? _____

Ce atingi? _____

 Folosește expresii artistice care să-l impresioneze pe cititor.

• ghețari uriași, ca _____

• un soare _____ și _____

• insula pinguinilor este _____, _____

• sloiurile de gheață plutesc ca _____

• pinguinii _____ și _____

• o lumină _____, _____

Încheiere

 Transmite sentimentele, stările, impresiile tale! (Păstrează același ton din cuprins.)

15. Folosește datele aflate din manualul digital (*Jurnalul meu de lectură* – pagina 9, *Portofoliul meu* – pagina 11) și din fragmentele citite la exercițiile anterioare pentru a scrie un text nonliterar în care să oferi informații despre Antarctica:

- unde se găsește;
- ce caracteristici are acest loc;
- ce statut are printre statele lumii;
- ce animale trăiesc acolo;
- în ce fel este afectată zona de schimbările climatice.

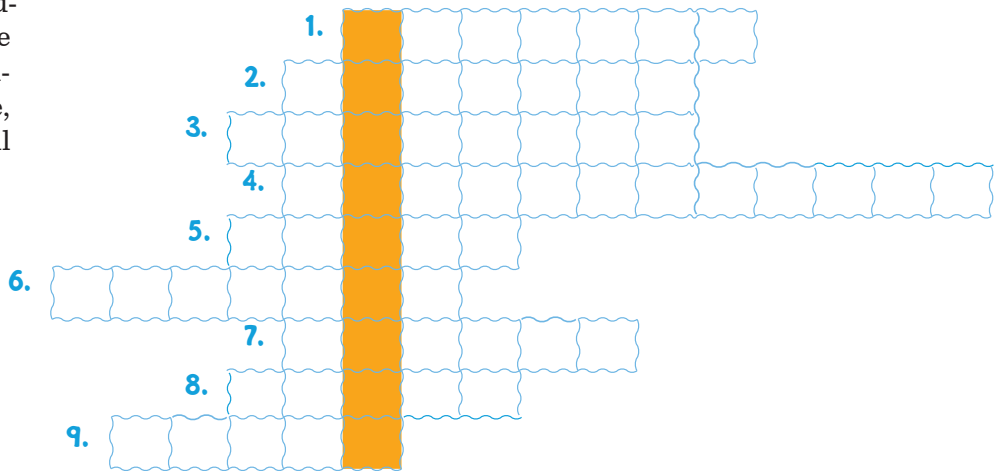

Mă exprim frumos și corect

16. Completează rebusul cu numele textelor nonliterare sugerate și descoperă denumirea părții de vorbire care, într-o comunicare, ține locul unui substantiv.

1. ... de spectacol
2. ... de ziar/revistă
3. ... al medicamentului
4. ... de folosire
5. ... de mica publicitate
6. ... publicitară
7. ... culinară
8. ... de tren
9. ... de ultimă oră

17. Subliniază pronumele personale din strofa următoare și precizează pentru fiecare persoana, numărul și genul (unde este cazul).

„Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit eu c-o nuia:

— Lup flămând, cu trei cojoace,
Hai la maica să te joace.

Eu chemam pe lup încoace,
El fugea-ncotro vedea.“

(G. Coșbuc, Cântec)

18. Înlocuiește substantivele subliniate din enunțurile următoare cu pronumele personale potrivite și rescrie enunțurile.

a) Maria participă la o expediție în Antarctica.

b) Paul merge cu Maria în expediție.

c) Paul și Maria se pregătesc împreună.

d) I-am dat un ghid băiatului și o revistă fetei.

19. Completează spațiile punctate cu pronumele personale din următoarea listă:

Eu, mine, El, mă, I-, -I, mi-, Mie, mi, -mi, -i, Lui, îi, ne-, Ei, noi, ne.

.... mă îndrept spre Polul Sud. Cu a venit și Vlad. este biologul expediției. Vlad ... însoțește de fiecare dată. ...-am promis ca- ... iau în toate călătoriile mele și ...-am ținut promisiunea. nu se pare extrem de greu, deși este foarte frig și nu-... place deloc frigul. Lui Vlad însă nu-... este prea ușor. nu plac călătoriile lungi. Ieri ...-am întâlnit cu membrii unui echipaj american. ... se întorceau acasă. Pe așteaptă un drum lung.